

Concurrentie bij OV-aanbestedingen

ECONOMIE EN SAMENLEVING

Daadwerkelijke concurrentie om ov-concessies loont. Eerder onderzoek van SEO toont aan er een positief verband is tussen concurrentie en door reizigers ervaren kwaliteitsaspecten van het openbaar vervoer, zoals stiptheid, netheid, veiligheid en informatievoorziening. De kwaliteit van het openbaar vervoer is significant hoger wanneer ov-concessies worden aanbesteed, in het bijzonder wanneer er in dergelijke aanbestedingsprocedures meerdere meedingende partijen waren. Als in een aanbestedingsprocedure maar één vervoerbedrijf biedt op de concessie, dan is de kwaliteit van het openbaar vervoer dat op basis van die concessie wordt aangeboden, significant lager dan wanneer er twee of meer bieders zijn. Sinds 2009 zijn in Nederland achttien concessies aanbesteed. Bij ruim een vijfde (22 procent) van die aanbestedingsprocedures was Connexxion zowel de zittende vervoerder als de enigeieder. Er vond bij die concessies geen wisseling van vervoerder plaats na de aanbesteding. Zoals blijkt uit de tabel wisselt, bij aanbestedingen waar meerdere vervoersbedrijven meedingen, de concessie vrijwel altijd van vervoerder. Bij daadwerkelijke concurrentie is er een sterke prikkel om scherp in te schrijven en hoge kwaliteit te bieden. De lagere waargenomen kwaliteit bij aanbestede concessies met maar éénieder, en de waarneming dat bij die concessies de zittende vervoerder de enigeieder was, duiden op gebrek aan concurrentie. Een informatievoorsprong voor de zittende vervoerder kan andere vervoersbedrijven er van hebben weerhouden mee te dingen naar de concessie. Daarbij blijkt dat vervoersbedrijven voorafgaand aan de aanbesteding onderzoeken wat de potentiële concurrentie zal zijn. Een vervoerder die verwacht de enigeieder te zijn, zal een minder scherpe

bieding doen, ook in termen van kwaliteit. Aanbestedende diensten en reizigers hebben er dus belang bij dat er daadwerkelijke concurrentie in aanbestedingsprocedures plaatsvindt. Dat resulteert in een hogere kwaliteit van het openbaar vervoer. Aanbestedende diensten kunnen dat bewerkstelligen door te voorkomen dat zittende vervoerders een informatievoorsprong hebben, te streven naar transparantie en te zorgen voor gelijke kansen. ■ **KOERT VAN BUIREN** (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)

Aanbestedingen naar concessiegebied

Concessiegebied	Gewisseld van vervoerder	Meedingende vervoersbedrijven (bieders)
Gooi-en-Vechtsstreek	Nee	Connexxion
Zaanstreek	Nee	Connexxion
Stad- en streekvervoer Almere	Nee	Connexxion
Stadsregio Arnhem Nijmegen	Nee	Connexxion
Voorne-Putten en Rozenburg	Nee	Connexxion, Arriva
Zuid-Holland Noord	Ja	Connexxion, Arriva
Regio Utrecht	Ja	Connexxion, Qbuzz
Haaglanden	Ja	Connexxion, Veolia
Groningen-Heerenveen-Lelystad	Ja	Arriva, Connexxion
Vlissingen-Breskens	Nee	Veolia, Connexxion, Transit
Midden-Overijssel	Ja	Arriva, Connexxion, Syntus
Groningen-Drenthe	Ja	Arriva, Connexxion, Qbuzz
Lelystad	Ja	Arriva, Connexxion, Syntus
Vechtdallijnen	Ja	Arriva, Pollarisrail, Syntus, Veolia
Veluwe	Ja	Arriva, Connexxion, Syntus, Veolia
Achterhoek/Rivierland	Ja	Arriva, Connexxion, Syntus, Veolia
Waterland	Ja	EBS, Arriva, Connexxion, Keolis

Aantal faillissementen terug naar niveau van 2009

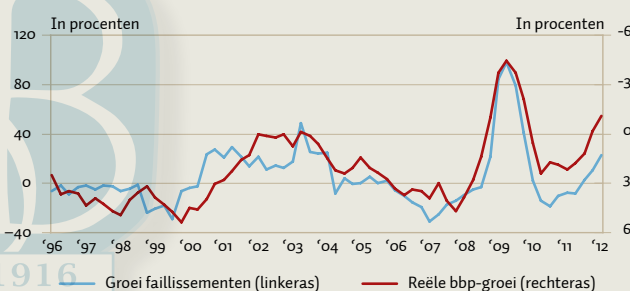
GROEI & CONJUNCTUUR

Het aantal faillissementen in Nederland beweegt sterk mee met de conjunctuur. Tijdens een periode van lage economische groei neemt het aantal faillissementen per jaar dan ook snel toe. Dat was goed zichtbaar na het omslaan van het economische sentiment in 2000 met het knappen van de internetbubbel. Toen steeg het aantal faillissementen sterk, jaarlijks met gemiddeld ruim 20 procent tussen 2001 en 2003. Herstel van de economie zorgde daarna voor een verlaging van het aantal faillissementen. Tot het uitbreken van de financiële crisis in 2008. In dat jaar leidde de ongewoon sterke recessie tot een eveneens ongewoon heftige stijging van het aantal faillissementen. In het tweede kwartaal van 2009 bereikte de economische crisis het diepste punt, een krimp van 4,5 procent van het bbp op jaarbasis. Het aantal faillissementen groeide toen met 98 procent over dezelfde periode (figuur). Hierop volgde een daling in 2010 en 2011, die veel krachtiger was dan de magere economische groei suggereerde. De relatie met de conjunctuur blijkt niet perfect. Er is een langetermijngemiddelde waar het faillissementsniveau steeds naar teruggaat. Hoe verder het niveau van dat gemiddelde is verwijderd, hoe sterker de aantrekkingskracht om op het gemiddelde niveau terug te keren. Vóór de financiële crisis lag dat gemiddelde twaalf jaar lang rond de 5100 faillissementen per jaar. Het faillissementsniveau is momenteel hoog. In 2009 ging een recordaantal van 8040 bedrijven failliet. Sindsdien is het aantal faillissementen afgenomen, maar boven de 7000 blijven hangen omdat de economische groei zwak bleef.

Met het verslechteren van de economische situatie vorig jaar is het aantal

faillissementen opnieuw opgelopen. In het eerste kwartaal van dit jaar was er een toename van 23 procent ten opzichte van het zelfde kwartaal vorig jaar. Volgens het Centraal Planbureau krimpt de Nederlandse economie op jaarbasis met 0,75 procent. Naar verwachting blijft het aantal faillissementen daarom stijgen, maar door de trek naar het lagere lange termijn gemiddelde wel minder hard dan je anders zou verwachten. Gegeven de huidige groeiverwachtingen stijgt het aantal faillissementen in Nederland in 2012 waarschijnlijk opnieuw tot boven de 8.000 - en eventueel daarmee de piek van 2009. ■ **JOHN LORIÉ, NIKLAS NORDMAN EN DAAN WILLEBRANDS** (ATRADIUS)

Reële economische groei en faillissementen in Nederland

Bron: CBS kwartaalcijfers

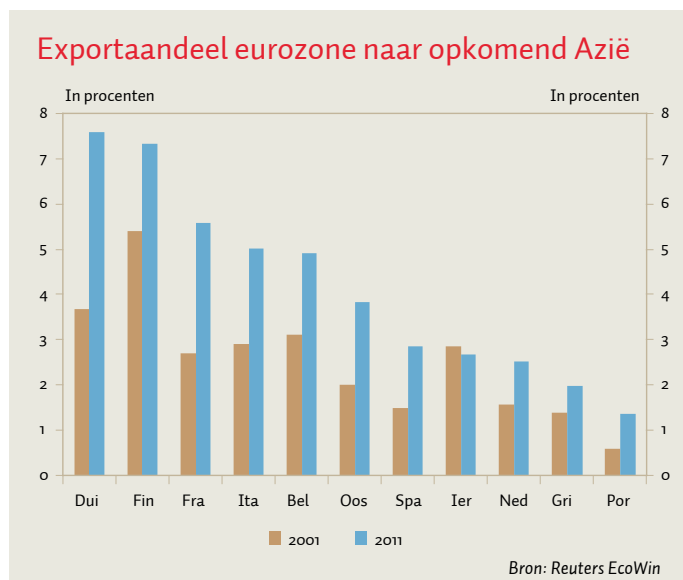
De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

Duitsland koploper export naar Aziatische groeimarkten

INTERNATIONAAL

Omdat de binnenlandse vraag in de eurozone sinds het tweede kwartaal van 2011 krimpt, is groei van de buitenlandse vraag cruciaal om een recessie te ontlopen. Dit is lastig, aangezien de wereldhandel de afgelopen kwartalen juist beduidend langzamer groeit dan tijdens het mondiale economische herstel in 2010. Aansluiting van de exportsector op buitenlandse groeimarkten is daarom van

groot belang. De figuur laat zien dat het aandeel van de totale exportwaarde naar opkomende Aziatische landen het afgelopen decennium in vrijwel alle economieën in de eurozone fors is toegenomen. Dit is weinig verwonderlijk, gezien de sterk groeiende importbehoefte vanuit deze regio. Zo verviervoudigde het totale volume van de Chinese importen tussen 2001 en 2011. Ter vergelijking: het totale volume van importen uit de Verenigde Staten steeg gedurende dezelfde periode slechts met ruim 37 procent. Daarnaast blijkt uit de figuur dat er binnen de eurozone grote verschillen bestaan in de mate waarin lidstaten kunnen profiteren van de gestegen Aziatische importbehoefte. Het aandeel van de export richting Aziatische groeimarkten van de totale Duitse exportwaarde bedroeg in 2011 7,6 procent, terwijl dit voor Portugal slechts 1,3 procent bedroeg. Ook Nederland scoort op dit vlak relatief matig, met een aandeel van 2,5 procent in 2011. Nederland voert wel veel in vanuit Azië en exporteert die goederen vervolgens naar de rest van de eurozone. Aansluiting op de Aziatische invoerbehoefte is een van de verklaringen van het verschil in exportprestaties tussen Duitsland en Nederland. De Duitse reële export groeide in 2011 met ruim 8,4 procent, terwijl de Nederlandse export slechts met 3,8 procent steeg. De omschakeling naar productie van goederen en diensten die interessant zijn voor opkomende markten is een belangrijke groeiestrategie, aangezien de Europese binnenlandse vraag in veel landen voorlopig zwak zal blijven. Gedurende dit proces kunnen lidstaten indirect profiteren van de groeiende Duitse exportsector, die immers ook zorgt voor een groei van de Duitse importen. ■ **MICHEL VERDUIJN** (RABOBANK)

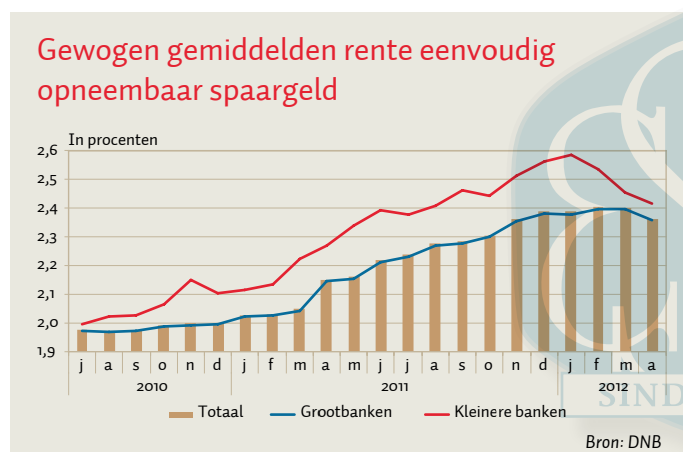

Na lange tijd weer daling spaarrente

MONETAIR

Nederlandse huishoudens hebben ongeveer 165 miljard euro aan eenvoudig opneembaar spaargeld via bijvoorbeeld internet spaarrekeningen. Op deze spaarrekeningen is de rente voor het eerst sinds lange tijd weer afgenomen. In april ontvingen huishoudens op eenvoudig opneembaar spaargeld een rente van gemiddeld 2,36 procent, ongeveer vier basispunten minder dan een maand eerder. Deze daling maakt een einde aan een continue stijging van de spaarrente die ongeveer twintig maanden heeft geduurd. Met name in 2011 is de spaarrente sterk gestegen. Huishoudens ontvingen aan het einde van dat jaar gemiddeld 40 basispunten meer rente op hun spaargeld dan aan het be-

gin. Deze stijging kan voor een deel verband houden met de structuur van de balans van Nederlandse banken, waarbij de banken voor de financiering van de kredietverlening niet alleen afhankelijk zijn van deposito's maar ook van financiering op de financiële markten. Door de hogere kosten op de financiële markten hebben banken een sterkere prikkel om zich te financieren met spaargeld. Hierdoor zijn ze sterker gaan concurreren om het spaargeld van huishoudens. Toenemende concurrentie vertaalt zich in een stijgende spaarrente. Ook de daling in de eerste maanden van 2012 houdt verband met de ontwikkeling op de financiële markten. Mede onder invloed van verruimende maatregelen van de ECB eind 2011 en begin 2012 is de marktfinanciering weer minder duur geworden, waarna ook de spaarrente weer is afgenomen.

Met name de kleinere banken concurreren sterk op prijs in de Nederlandse spaarmarkt. In 2011 hebben de kleinere banken gemiddeld 15 basispunten meer rente gegeven op het spaargeld dan de vier grootste spelers op de spaarmarkt, te weten Rabobank, ING, ABN AMRO en SNS Bank. Maar in de recente daling van de spaarrente zijn het ook de kleinere banken die hun rentetarief relatief snel hebben laten dalen. Hierdoor bedraagt het verschil in rente tussen de kleinere banken en de grootbanken momenteel gemiddeld 5 basispunten (figuur). Ook in de rest van het eurogebied is de spaarrente na een lange periode van stijging sinds kort weer aan het dalen. Wel bieden Nederlandse banken een relatief hoge rente in vergelijking met de andere eurolanden. Het verschil tussen de Nederlandse spaarrente en het eurogebied-gemiddelde bedraagt ongeveer 60 basispunten. ■ **WIM GOES** (DNB)

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.